

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Дека́н географічного факультету

Іван
/Іван КАЛІНИЧ/
«30» червня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДИКА ПОЗАШКІЛЬНОЇ РОБОТИ З ГЕОГРАФІЇ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.07 Географія
Освітня програма	Географія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород - 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Методика позашкільної роботи з географії» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **014 Середня освіта** предметної спеціальності **014.07 Географія** освітньої програми «Географія».

Укладачі: *Карабінюк Микола Миколайович* – к. геогр. н., доцент кафедри фізичної географії та раціонального природокористування;
Салюк Мар'яна Романівна – к. геогр. н., доцент, доцент кафедри фізичної географії та раціонального природокористування;
Шароді Юлія Василівна – асистент кафедри фізичної географії та раціонального природокористування.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри фізичної географії та раціонального природокористування

протокол № 11 від «23» червня 2022 р.

Завідувач кафедри: Степан ПОП

Схвалено методичною комісією географічного факультету

протокол № 10 від «29» червня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії Людвіг ПОТИШ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 105	3-й	5-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	VI	X
	Лекції:	
	30	8
	Практичні (семінарські):	
	22	4
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
	–	–
Форма підсумкового контролю: усний	Самостійна робота:	
	53	93

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Методика позашкільної роботи з географії» є систематизація й узагальнення здобувачами освіти знання про теорії, концепції та базових методик навчання географії на основі позашкільної роботи. Також важливим є ознайомлення з методологічною основою наукових досліджень географічної науки та з сучасними методами проведення цих досліджень в процесі позакласної роботи з географії, розширенні географічного світогляду й поглибленні знань в галузі географічної науки тощо.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- ♣ ознайомити студентів з теоретико-методологічною основою проведення географічних досліджень в контексті позашкільної роботи, а також з її принципами й організаційними формами;
- ♣ закріпити дослідницькі навички в позакласній та позашкільній роботі з географії;
- ♣ вивчити принципи і засади планування наукових спостережень і експериментів в позакласній та позашкільній роботі з географії;
- ♣ вивчити методи і засоби проведення інформаційного пошуку, удосконалити уміння самостійно поповнювати свої знання з різних джерел інформації;
- ♣ творчо аналізувати результати наукової та виробничої роботи, самостійно знаходити шляхи її удосконалення та вміти інформативно та обґрунтовано оформити їх у відповідних інформаційних джерелах.

Відповідно до освітньої програми «Географія», вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 4. Здатність працювати в команді.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Фахові (спеціальні, предметні) компетентності (ФК, ПК):

ФК 1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК 2. Володіння основами цілепокладання, планування та проектування процесу навчання учнів.

ФК 3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів.

ФК 4. Здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання).

ФК 5. Здатність до забезпечення охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими потребами) в освітньому процесі та позаурочній діяльності.

ФК 6. Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.

ФК 7. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду.

ПК 7. Здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній і позашкільній роботі з учнівською молоддю.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Методика позашкільної роботи з географії**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

- ОК 11 Психологія (вікова психологія)
- ОК 12 Педагогіка з основами педмайстерності
- ОК 30 Методика навчання географії в закладах загальної середньої освіти

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Географія**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (РН):

Програмні результати навчання	Шифр РН
<i>Знає</i> основні історичні етапи формування позашкільної освіти та розвитку методичних принципів її організації.	РН 1
<i>Знає</i> закономірності розвитку особистості та вікові особливості учнів у виконанні та організації позашкільної роботи з географії, а також їхню психологію для якісного забезпечення виконання позашкільних завдань.	РН 2
<i>Знає</i> та <i>розуміє</i> принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми позашкільної роботи географічного спрямування.	РН 3
<i>Знає</i> та <i>розуміє</i> особливості навчання та виконання різних форм робіт позашкільної освіти у різноманітних групах учнів, застосовує диференціацію навчання з різними здібностями та рівням мотивації.	РН 4
<i>Уміє</i> оперувати базовими категоріями та поняттями географічної спеціальності, що є необхідним для якісного виконання позашкільної роботи з географії.	РН 5
<i>Уміє</i> використовувати інструменти демократичної правової держави у професійній діяльності та виборі форми й організації позашкільної роботи.	РН 6
<i>Уміє</i> застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності та виконанні позашкільної роботи.	РН 7
<i>Добирає</i> і <i>застосовує</i> сучасні освітні технології та методики для формування географічних компетентностей учнів і здійснює самоаналіз ефективності завдань позашкільної освіти.	РН 8
<i>Володіє</i> формами та методами виховання учнів в позакласній роботі, уміє відстежувати динаміку особистісного та освітнього розвитку дитини.	РН 9
Здатний проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище в умовах учнівського наукового дослідження та виконанні різних форм позашкільної роботи, а також виявляти булінг серед учнів та протидіяти йому.	РН 10
Здатний цінувати різноманіття та мультикультурність учасників освітнього процесу, керуватися в педагогічній діяльності та позашкільній роботі етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва.	РН 11
<i>Усвідомлює</i> цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України як гаранту отримання якісних освітніх послуг і розвитку учнів.	РН 12
<i>Знає</i> та <i>розуміє</i> основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географії, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географічної науки.	РН 13

<i>Пояснює</i> просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях, яке є об'єктом вивчення учнями в позашкільній роботі учнів.	PH 14
<i>Описує</i> основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих їхніх компонентів, класифікує зв'язки й залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них.	PH 15
<i>Пояснює</i> зміни, які відбуваються в географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, а також <i>розуміє</i> наслідки людської діяльності та її подальший розвиток суспільства.	PH 16
<i>Формує</i> в учнів уміння користуватися географічною та картографічною мовою у процесі виконання завдань позашкільної роботи, застосовувати алгоритми користування друкованою і цифровою картографічною продукцією при характеристиці окремих географічних об'єктів і територій.	PH 17
<i>Застосовує</i> базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно-географічні та суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії.	PH 18
<i>Уміє</i> характеризувати природні ландшафти і регіони, пояснювати їхні особливості та взаємозв'язки, сформовані географічним положенням й іншими географічними чинниками (зокрема під час навчальних польових практик).	PH 19
<i>Розуміє</i> глобальні суспільно-географічні процеси, вміє складати характеристики населення світу, секторів і галузей світового господарства.	PH 20
<i>Характеризує і оцінює</i> природні умови і ресурси, населення та господарство України, її роль і місце в сучасних суспільно-географічних процесах у світі; знає і розуміє географічні особливості свого адміністративного регіону	PH 21
<i>Знає, розуміє і демонструє</i> здатність реалізовувати теоретичні й методичні засади навчання географії для виконання освітньої програми в базовій середній школі.	PH 22
<i>Добирає</i> міжпредметні зв'язки курсів географії в базовій середній школі з метою формування в учнів природничо-наукової компетентності відповідно до вимог Державного стандарту загальної середньої освіти з освітньої галузі «Природознавство».	PH 23
<i>Дотримується</i> сам під час польових навчальних практик та <i>формує</i> відповідальне ставлення учнів до природи, повагу до культурних цінностей і традицій місцевого населення під час екскурсій, походів і експедицій з учнівською молоддю.	PH 24

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Методика позашкільної роботи з географії»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр PH
Вміти: <ul style="list-style-type: none"> ❖ організовувати співпрацю учнів та сформувати учнівську команду; ❖ розробити програму проведення учнівських досліджень; ❖ організувати позашкільну роботу учнів в різноманітних формах; ❖ пояснювати зміни, які відбуваються в географічному середовищі; ❖ пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії; ❖ добирати міжпредметні зв'язки курсів географії; ❖ застосовувати сучасні освітні технології; ❖ формувати відповідальне ставлення учнів до природи. 	PH 5, PH 6, PH 7, PH 8, PH 9, PH10, PH 11, PH 12, PH 14, PH 15, PH 16, PH 17, PH 18, PH 19, PH 20, PH 21, PH 23, PH 24

Знати: <ul style="list-style-type: none"> ❖ зміст і завдання, основні терміни курсу, його значення; ❖ основні концепції, теретичні та методичні прийоми проведення позашкільної роботи з географії; ❖ організаційні особливості різних форм позашкільної роботи; ❖ специфіку навчання різнорідних та різновікових груп учнів, визначення можливостей виконання завдань позашкільної освіти; ❖ реалізовувати теоретичні й методичні засади навчання географії. 	РН 1 РН 2 РН 3 РН 4 РН 13 РН 22
---	--

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з дисципліни є: виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань при підготовці семінарських занять та самостійної роботи, доповіді, дискусії при проведенні семінарів, модульні контрольні роботи; усний підсумковий іспит.

Самостійна робота включає: опрацювання теоретичних положень навчальної дисципліни за результатами прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих питань передбачених для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення наукової літератури на теми семінарських занять та пошук додаткової інформації; та ін.

Методи навчання: словесні (лекція, пояснення, розповідь), практичні (практична підготовка та участь у семінарах), наочні (ілюстрації, демонстрації).

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: практичні (семінарські) заняття, усне опитування та тестування по завершенні семінарів.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота з тем змістового модуля.

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит у формі усної перевірки знань.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
C1	C2	C3	П1	50	100
10	10	10	20		

C1, M2 ... – семінарські заняття; П1... – практичні заняття;

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
C4	П2	C5	C6	50	100
10	20	10	10		

C4, C5 ... – семінарські заняття; П2... – практичні заняття;

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Макс. кількість балів (сумарна)	Кількість	Макс. кількість балів (сумарна)
Семінарські заняття	3	30	3	30
Практичні роботи (презентації)	1	20	1	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу, який головно проводиться з метою оцінки результатів навчання студентів на визначених його етапах. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Методика позашкільної роботи з географії» проводиться двічі на семестр, згідно з розкладом модульних контролів визначених навчальною частиною за робочими навчальними планами в межах годин, які відведені на семінарські заняття. До виконання модульної роботи допускаються студенти, які взяли участь у семінарських заняттях та здали всі практичні роботи (презентації), що передбачені програмою дисципліни. До початку модульної контрольної роботи студенти мають мати поточні підсумкові бали за виконання практичних робіт.

Виконання модульної контрольної роботи передбачає виконання студентом завдань трьох рівнів складності: перший – 5 тестів (2 бали за кожну правильну відповідь (у сумі – 10 балів)); другий – 2 терміни (5 балів за повне визначення кожного терміну (у сумі – 10 балів)); третій – 2 теоретичні запитання (15 балів за вичерпну відповідь кожного запитання (у сумі – 30 балів)). Максимальна кількість балів одержаних під час модульної контрольної роботи становить 50 балів.

Перескладання підсумкового модульного контролю студентами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються. Після завершення другого модульного контролю викладач оголошує загальну кількість балів накопичених студентом за семестр навчання. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то екзамен може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення результатів. У разі якщо студент бажає поліпшити свою оцінку, він складає екзамен за всією програмою навчальної дисципліни. При цьому, у підсумкову оцінку не враховуються (не додаються) бали накопичені студентом впродовж навчального семестру.

Критерії оцінювання модульного циклу

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка національна та ECTS	Критерії оцінювання
90 – 100	Відмінно (A)	Студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.
82-89	Добре (B)	Студент повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.
74-81	Добре (C)	Студент повністю розкрив теоретичні питання, а програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.
64-73	Задовільно (D)	Студент розкрив теоретичні питання, але при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння матеріалу.
60-63	Задовільно (E)	Студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі у студента.
35-59	Незадовільно (FX)	Студенту не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило, такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.
0-34	Незадовільно (F)	Студенту не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Семестровий контроль з дисципліни «Методика позашкільної роботи з географії» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в усній формі за змістом та структурою екзаменаційних білетів (попередньо затверджених на засіданні кафедри), які цілісно охоплюють навчальний матеріал, визначений робочою навчальною програмою дисципліни. Термін проведення семестрового контролю визначений графіком навчального процесу. Впродовж семестру студенти мають можливість набрати від 0 до 100 балів, що переводиться у національну шкалу оцінювання і, відповідно, у шкалу ECTS. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то екзамен може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення їх результатів. Під час підсумкового семестрового контролю студент, який набрав більше 60 балів, має право підвищити свою оцінку складаючи іспит і, незважаючи на успішність спроби, його оцінка не може бути нижчою від суми балів накопичених впродовж навчального семестру. Підсумкова оцінка з дисципліни визначається викладачем головно на основі оцінювання відповідей на питання екзаменаційних білетів з урахуванням балів, отриманих за відповіді на додаткові питання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи)	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	не зараховано
0-34	F		

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**6.1. Зміст навчальної дисципліни****Змістовий модуль 1.****Тема 1. Поняття та дидактичні вимоги до позашкільного навчання географії.**

Вступ до курс «Методика позашкільної роботи з географії». Поняття позашкільного навчання. Дефініція позакласної форми навчання географічного спрямування. Види позашкільного навчання. Дидактичні вимоги та педагогічні цілі позашкільного навчання географії. Сутність внутрішніх і зовнішніх мотивів до позашкільного навчання.

Тема 2. Форми-підвиди та методи систематичного позашкільного навчання географії.

Поняття та форми системного позашкільного навчання. Різновиди та робота географічного гуртка. Ілюстративно-демонстраційні методичні прийоми навчання географії. Різновиди навчальної вправи з географії. Групи географічних задач. Послідовність реалізації самостійного навчального дослідження з географії.

Тема 3. Форми-підвиди та методи періодичного позашкільного навчання географії.

Періодичне позашкільне навчання. Форми періодичного позашкільного навчання. Системна реалізація тижня географії. Географічна олімпіада та її етапи. Творча діяльність учнів. Критичне мислення учнів. Рівні формування досвіду творчої діяльності учнів з географії. Методи навчання географії. Диференціація методів навчання географії.

Тема 4. Форми-підвиди та методи епізодичного позашкільного навчання географії.

Різновиди географічної екскурсії: за змістом проведення, за кількістю тем тощо. Навчальна розповідь з географії. Художня навчальна розповідь з географії. Наукова навчальна розповідь з географії. Науковопопулярна навчальна розповідь з географії.

Описова навчальна розповідь з географії. Дидактичні вимоги до ефективного застосування навчальної розповіді з географії. Навчальне пояснення з географії. Індуктивне навчальне пояснення з географії. Дедуктивне навчальне пояснення з географії.

Тема 5. Географічні гуртки та факультативи.

Організація та принципи роботи географічного гуртка. Географічні гуртки за змістом. План роботи гуртка. Особливості методики проведення занять географічного гуртка. Географічні факультативи. Методичні особливості проведення факультативних занять. Освітньо-виховне значення факультативів. Форми організації факультативних занять. Шкільний музей та експонати географічної тематики. Клубна форма тематичної позашкільної роботи з географії. Організаційна структура географічного тематичного клубу. Зміст та мета роботи учнівського клубу: клуби любителів природи, клуби цікавих зустрічей, клуби кіноподорожей. Основні форми занять шкільного географічного клубу.

Змістовий модуль 2.

Тема 6. Шляхи організації, зміст і проведення географічних конкурсів, олімпіад тощо.

Тиждень географії в школі. План проведення тижня географії в школі. Підготовка і проведення дня географії в класах. Конкурс рефератів з географії. Конкурс учнівських наукових робіт. Тематичні стінні газети. Проведення екскурсій до музеїв та метеостанцій. Проведення географічних тематичних ігор. Географічні документальні фільми та кінострічки. Географічні конкурси та вікторини (тематичні та змішані). Ігри сюжетно-рольового характеру. Ігри-подорожі. Використання географічних ігор для моделювання пошукової діяльності учнів. Учнівські географічні конференції. Підготовка та особливості проведення конференцій. Географічна олімпіада як один із видів профорієнтаційної роботи. Підготовка та проведення географічних олімпіад. Складання питань та завдань. Питання краєзнавчого та природоохоронного характеру. Реалізація міжпредметних зв'язків.

Тема 7. Науково-методичні та організаційні основи проведення географічних екскурсій та мандрівок у школі.

Поняття екскурсій та їх особливості. Навчальна екскурсія як спосіб отримання нових або закріплення здобутих знань. Освітня, виховна і методична роль екскурсій і мандрівок. Розвиваюче та оздоровче значення географічних мандрівок. Система екскурсійної та краєзнавчої роботи у середній школі. Мандрівки як основна форма роботи географічних та краєзнавчих гуртків. Різновиди географічних екскурсій за дидактичною метою, тривалістю, способами проведення. Пішохідні, велосипедні, автобусні мандрівки. Краєзнавча і художня література як джерело інформації для проведення екскурсій та мандрівок. Навчальні і краєзнавчі атласи областей, топографічні карти великого масштабу. Використання Інтернет-джерел. Навчальні екскурсії як форма краєзнавчого вивчення місцевості. Орієнтування на місцевості та окомірне знімання. Планування маршрутів і тривалості мандрівок.

Тема 8. Науково-дослідна робота та географічно-краєзнавчі дослідження учнів

Наукові дослідження як елемент позашкільної освіти. Сутність та завдання учнівських наукових пошуків. Вікові особливості та обмеження проведення науково-дослідної роботи. Науково-дослідний майданчик. Завдання та принципи роботи на шкільному географічному майданчику. Метеорологічні спостереження. Організація позашкільних географічних досліджень. Географічний кабінет та його призначення. Особливості оформлення географічного кабінету. Учнівські «наукові лабораторії». Наукові експедиції та подорожі. Інтерактивні форми науково-дослідної роботи. Формування картографічних компетентностей учнями. Робота над учнівськими проектами. Мала академія наук та конкурс учнівських наукових робіт.

Тема 9. Основні показники ефективності позашкільної роботи з географії.

Створення системи позашкільної роботи. Визначальні фактори зростаючого значення позашкільної роботи. Підвищення якості географічних знань та умінь школярів. Покращення психоемоційного стану учнів. Інтелектуальний та емоційний настрій учнів:

підвищення інтересу до занять в класі і в позакласний час, читання додаткової літератури, активна участь у суспільно корисній роботі та ін. Зростання самостійності школярів. Підвищення якості знань із суміжних шкільних предметів. Набуття умінь роботи з різними джерелами інформації. Підвищення загального рівня культури школярів.

6.2. Структура навчальної дисципліни денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
6-й семестр						
Модуль 1						
<i>Тема 1.</i> Поняття та дидактичні вимоги до позашкільного навчання географії	10	4				6
<i>Тема 2.</i> Форми-підвиди та методи систематичного позашкільного навчання географії	10	2	2			6
<i>Тема 3.</i> Форми-підвиди та методи періодичного позашкільного навчання географії	10	2	2			6
<i>Тема 4.</i> Форми-підвиди та методи епізодичного позашкільного навчання географії	10	2	2			6
<i>Тема 5.</i> Географічні гуртки та факультативи	13	4	3			6
Модульна контрольна робота	1		1			
Разом за модуль	54	14	10			30
Модуль 2						
<i>Тема 6.</i> Шляхи організації, зміст і проведення географічних конкурсів, олімпіад тощо	14	4	4			6
<i>Тема 7.</i> Науково-методичні та організаційні основи проведення географічних екскурсій та мандрівок у школі.	12	4	3			5
<i>Тема 8.</i> Науково-дослідна робота та географічно-креславчі дослідження учнів	12	4	2			6
<i>Тема 9.</i> Основні показники ефективності позашкільної роботи з географії	12	4	2			6
Модульна контрольна робота	1		1			
Разом за модуль	51	16	12			23
Разом за семестр	105	30	22	-		53

6.2. Структура навчальної дисципліни заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота

10-й семестр						
Тема 1. Поняття та дидактичні вимоги до позашкільного навчання географії	14	1				13
Тема 2. Форми-підвиди та методи систематичного позашкільного навчання географії	17	1				16
Тема 3. Форми-підвиди та методи періодичного позашкільного навчання географії						
Тема 4. Форми-підвиди та методи епізодичного позашкільного навчання географії						
Тема 5. Географічні гуртки та факультативи	16	2	2			12
Тема 6. Шляхи організації, зміст і проведення географічних конкурсів, олімпіад тощо	14	1				13
Тема 7. Науково-методичні та організаційні основи проведення географічних екскурсій та мандрівок у школі.	16	1	2			13
Тема 8. Науково-дослідна робота та географічно-креславчі дослідження учнів	14	1				13
Тема 9. Основні показники ефективності позашкільної роботи з географії	14	1				13
Разом за семестр	105	8	4	-		93

6.3. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Семінарське заняття №1. Системне позашкільне навчання. Навчальні географічні вправи та задачі	2	
2	Семінарське заняття №2. Періодичне позашкільне навчання. Критичне мислення та творчість у географії	2	
3	Семінарське заняття №3. Епізодичне позашкільне навчання. Навчальні розповіді та географічні кіноподорожі.	2	
4	Практична робота №1. Розробка презентації «Авторський тематичний географічний гурток чи факультатив»	4	2
5	Семінарське заняття №4. Тематичні заходи як елемент позашкільної роботи	4	
6	Практична робота №2. Розробка презентації «Навчальна географічна екскурсія околицями населеного пункту»	4	2
7	Семінарське заняття №5. Різновиди науково-дослідної роботи та географічно-креславчих досліджень учнів	2	
8	Семінарське заняття №6. Набуття учнями геоінформаційних та картографічних компетентностей в позашкільній роботі з географії	2	
Разом		22	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Сучасні риси позашкільної освіти	2	4
2	Місце позашкільної освіти в структурі освіти	2	4
3	Географічна освіти в Україні	2	5
4	Різновиди інтерактивних карт	2	2

5	Проблеми розв'язання географічних задач	2	2
6	Методи систематичного позашкільного навчання	2	1
7	Особливості формування критичного мислення в учнів	2	2
8	Проблеми підготовки учнівських олімпіад	2	2
9	Завдання позашкільної освіти	2	2
10	Принципи формування географічної навчальної розповіді	2	1
11	Місце краєзнавчого вивчення місцевості у позашкільній освіті	2	2
12	Проблеми та особливості епізодичного позашкільного навчання	2	2
13	Особливості розробки тематичного навчального стенду	2	4
14	Психоемоційні засади організації та роботи учнівського гуртка	2	4
15	Норми та організація факультативних занять	2	4
16	Пошукова діяльність учнів та їхнє значення	2	4
17	Принципи використання кінострічок та документальних фільмів у навчанні	2	4
18	Учнівські конференції та їх різновиди	2	5
19	Можливості використання екскурсів у навчанні	2	5
20	Орієнтування на місцевості та окомірне знімання території	2	4
21	Особливості формування навчальних веломаршрутів	1	4
21	Вимоги до шкільних метеорологічних майданчиків	2	4
22	Застосування навчальних шкільних лабораторій в освітній діяльності	2	4
23	Науково-дослідна робота вчителя як мотиваційний фактор для учнів	2	5
24	Позашкільна освіта та виховання в Україні у векторах сучасного розвитку.	2	4
25	Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти	2	4
26	Актуалізація можливостей позашкільної освіти в соціалізації підлітка.	2	5
	Разом	53	93

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Вивчення навчальної дисципліни «Методика позашкільної роботи з географії» передбачає використання географічних карт, навчальних атласів, ілюстрацій, схем, таблиць, довідників тощо, відповідно до теми заняття, низки освітніх порталів із електронним картографічним матеріалом, електронних каталогів бібліотек та ін.

Інформаційні технології та засоби онлайн навчання: прикладні програми (MS Office 2010, MS Windows XP), система електронного навчання Moodle <https://e-learn.uzhnu.edu.ua>, електронна пошта на базі глобальних інформаційно-комунікаційних порталів, внутрішня корпоративна електронна пошта УжНУ; електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ» <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui>, сайт УжНУ <https://www.uzhnu.edu.ua>, інформаційні ресурси в мережі Інтернет.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Алексеєнко І. Позакласна робота з географії в загальноосвітніх навчальних закладах І-ІІІ ступенів. *Гуманітарний вісник*. 2012. № 26. С. 12–15.
2. Биковська О.В. Теоретико-методичні основи позашкільної освіти в Україні. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. пед. наук : 13.00.01. Київ, 2008. 45 с.
3. Пономарьова Г., Репко І., Одарченко В. Практикум з педагогіки: навч. посібник. Харків: ТО Ексклюзив, 2017. 243 с.

4. Самойленко В.М., Олійник Я.Б., Вішнікіна І.О., Діброва І.О. Навчання географії: понятійно-термінологічний словник. К.: Ніка-Центр, 2015. 352 с. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/7392>
5. Яковлева В.А., Проценко А.В. Методика проведення позакласної та позашкільної роботи з географії. *Actual problems of science and practice*. С. 115–117.

Допоміжна література

1. Копилець Є. В. Географічна підготовка за чинними навчальними програмами з позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку з видів спортивного туризму. *Освітні й наукові виміри географії та туризму*: матер. II Всеукраїнської науково-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю (м. Полтава, 26 квітня 2019 р.). Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2019. С. 130–134.
2. Мосякова І. Ю. Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти: практико-орієнтований посібник. Київ : Педагогічна думка, 2018. Ч.1. 121 с.
3. Нова українська школа: Порадник для вчителя / за ред. Н.М. Бібік. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
4. Онойко Ю. Особливості організації науково-дослідної діяльності з географії серед учнів старшої школи (на прикладі Малої академії наук учнівської молоді. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2011. Вип. 99. С. 141–147.
5. Пустосвіт Г.П. Позашкільна освіта та виховання в Україні у векторах сучасного розвитку. *Освіта та педагогічна наука*. 2013. №3(158). С. 5–10. URL: http://efaidnbnmnnibpcajpcglcfindmkaj/http://pedagogicaljournal.luguniv.edu.ua/archive/2013/N3/articles/1/Pustovit_ua.pdf
6. Сорока Т.П., Струганець Б.В. Актуалізація можливостей позашкільної освіти в соціалізації підлітка. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*. 2016. № 2. С. 275–281.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__/ 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №__ від «____» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____ Степан ПОП
(підпис)

Робоча програма перезатверджена на 20__/ 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №__ від «____» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____ Степан ПОП
(підпис)

Робоча програма перезатверджена на 20__/ 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №__ від «____» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____ Степан ПОП
(підпис)

Робоча програма перезатверджена на 20__/ 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №__ від «____» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____ Степан ПОП
(підпис)